

Szalon Irodalom • Művészet • Jelenlét

a Laffert Kúria folyóirata - I. évfolyam 5. szám 2020. december

Tartalom

December

Háló Gyula:

ADAGOK

3. oldal

Arnóti András

MÁNDY

9 oldal

Mándy Iván

A MŰVELT

12. oldal

Baláti-Bredák Alexandra

INTERJÚ SCHWARZ VOLKER

FESTŐMŰVÉSSZEL

16. oldal

Mikó F. László

A GEPÁRD ÉS A GAZELLA

22. oldal

ELEKES GYULA

TÜZZOMÁNC ALKOTÁSAI

32. oldal

Marafai Szilvia

SPROTNI

38. oldal

Filozófiai Kávéház

KINCSKERESŐK

39. oldal

Róna J. László

DECEMBER

43. oldal

Impresszum

Kiadja a Dunaharaszti József Attila Művelődési Ház * Felelős kiadó: Gáll Sándor intézményvezető * Szerkesztőség: Arnóti András, Baláti-Bredák Alexandra, Hajdu Zsolt, Mikó F. László, Gáll Sándor * Címoldal: Elekes Gyula Létra című tűzzománc alkotása. Elérhetőség: Laffert Kúria 2330 Dunaharaszti, Fő út 172. /laffertkuria@laffertkuria.hu/

Háló Gyula

1. ADAG

Angyali üdvözet

Kiszolgáltatva az üzenetnek
tehetetlenül hiszek.

Szabadságon vagyok

Szabadságon vagyok!
Ezt hirdeti a pimasz felirat
kabátodon mostantól
Betlehemből jövet.

A reklámok gyűlölete és a
vásárlástól ittasultak sajnálata
között a város verebei
szárnyukon hordoznak.

Origó

A tehén, a juh, a kecske
igazságos leheletének melegében
a kiszolgáltatottság egyszerűsége
robban pillanatról pillanatra
mitől
a lelkek egyetemes felmelegedése
felfalja a kérdéscsúcsokat,
s a jászolhoz érve nem marad egy sem.

A Betlehemből kivezető utak
boldogan hányódnak a fényáradatban.

2. ADAG

Karácsonyi könyörgés

Öltözz hóba, havazásba,
karácsonyi ámulásba,
kincseid aggasd a fákra,
vétkeidet hajítsd hátra;
ülj karácsony ablakába!

Hallgass a gyermek szavára,
dőlj rá erős jászolára,
öltöztess föl csillogásba
szép szemed, mindenki lássa;
ülj karácsony ablakába!

Bujtasd ünnepi ruhába
fázó szíved, forró lázba,
hordjál derűt mennyből házba,
vidd a jó hírt, vidd világba;
ülj karácsony ablakába!

Elekes Gyula: ANGYAL tűzzománc 28x41 cm

a kimondhatatlannak

hommage à Paul Gerhardt

most itt állok bölcsőd felett
te isteni csöpp gyermek
az elmém csöndesül veled
míg lélegzeted elfed
kacagva arra gondolok
hogy lehet nekem oly dolog
ami neked még nincsen

vacogó télben születél
a hó egyre csak szakadt
anyám helyett anyám lettél
hogy belül legyek szabad
a lelke ha kézbe veszed
soha többé nem elveszett
mert otthona vagy mától

régebben féltem éjszaka
számolva virrasztottam
most lényed íze és szaga
orromban számban roppan
ennélek minden hajnalig
tántorgok ágytól asztalig
úgy imádlak te Jézus

szemed felgyújtja testemet
te isteni csöpp gyermek
kis lényed magába temet
többé már nem didergek
bölcsőd teremtéd vidáman
mindenütt ahol hiány van
belőled az életből

töprengve fordulok feléd
te magad vagy az Isten
vagy Isten maga bújt beléd
huhh magad vagy a kincsem
mindened véremben ragyog
bölcsőd és koporsód vagyok
börtönöd lett a lelke

3. ADAG

Betlehemi

Csak állnak a pásztoemberek,
szokott, durva szavaik kitörlődtek,
másokon köszörült és rágódó nyelvük
mozdulatlan lapul száradó ínyükhöz,
léha, nők után vágyódó szájuk
meg-megrándul hangtalan,
saját lelkük lihegése dermeszti tudatukat,
amint csupaszon, menekülhetetlenül,
a tegnapok temethetetlen emlékeitől
bekerítve megadják magukat.
Az Isten is azt kérdezi:
Az ember ilyenkor mit tehet?

Csak állnak a pásztoemberek,
míg varázsütésre zúdul lábuk elé
az ellopott ruhák, a kiszarolt pénzek,
a letagadott juhok garmadája,
fülükben bezárhatatlanul süvít
a cserbenhagyott barátok,
a kiutált pásztoársak,
a szóra sem méltatott senkik
panasza, könyörgése és kiáltása,
szemük előtt egymást öelve ring, hullámszik
a hiúságból megcsalt feleségek hada,
és szomorú dalukkal körbejárják őket
a gyáván visszaküldött abortusz gyerekek,
kik elől sosem lesz menekvés.
S az Isten nézi a fájdalmas tömeget:
Így nem szabad, de miért lehet?

Csak állnak a pásztoemberek,
míg keserőséggel kipárnázott múltjuk
egyre kényelmetlenebbül szúr és nyom,
és gondosan egymásra épített magyarázataik
inognak és recsegnek minden eresztékükben,
az eddig jóleső hazugságok harmóniái
elviselhetetlenül zűrzavarosodnak,
az önsajnálat puhán forró karjai
most polipként fojtogatják őket,

hogy levegőtlenül fuldokolnak
csaló életük összepiszkított szövetében.
S az Isten érthetetlenül vallja:
Nekem még így is kellenek!

Csak állnak a pásztoremberek,
ahogy sosem imádkozó kezeik
birkózzák egymást jajgatásra
az alázat légszomja közben,
ujjaik kapaszkodnak a fellegeken túl,
hogy megérinthessék a csillagokat,
s túl a csillagok örökkévaló Urát,
hogy két lábbal poklukban állva
ne égjenek elevenen szénné.
Isten már sírva mondja:
Az angyal még nem mehet!

Csak állnak a pásztoremberek,
már tudják, hogy nincs tovább,
nincs folytatás, nincs holnap,
megérdemelt a szünet nélküli kín,
az élet tűnt el, már rég elveszett,
mert eljátszották kockán vagy szóval,
eljátszották gyáván pillanatfillérékért,
a folyton felelőtlen örömök élvezetéért
a furulyák táncát, a juhok bő tejét,
a faragott botokat, a család kacaját,
az igaz imákat, a becsület foszlányait.
S az Isten végre remél, mert látja:
döbbenet mindegyik megremeg.

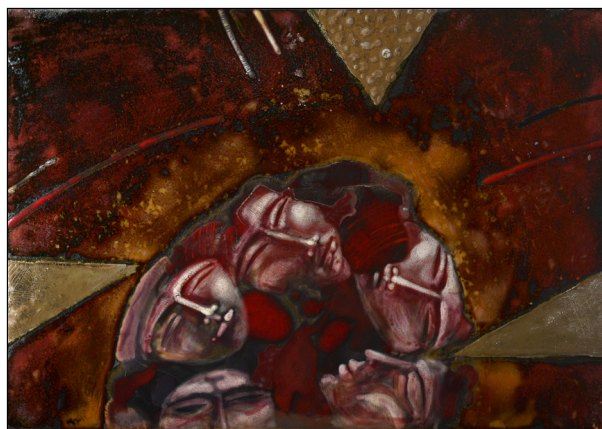
Csak állnak a pásztoremberek.
S az Isten szólítja angyalát:
Le tudod-e győzni a halált,
és az emberben bűvő vadat,
fömláldozod helyettük magad,
vállalsz értük kint, ezernyi bajt,
ereikbe belebújsz-e majd,
vigyázol-e örökre rájuk,
leszel-e ünnepi ruhájuk?
S az angyal elfordul és hallgat,
zokog és nekidől a falnak.
És kérdi az Úr: Akkor ki megy?
Kinek van bátorsága, kinek?

És Jézus előlép: Én megyek.
Csak állnak a pásztoemberek,
sorsukra várva tehetetlenül,
várva éjjeli titkos útjaikon,
várva törött családban,
várva nemzeti gyászban,
rezignált apró csalásokban,
a vígság pótszereinek delíriumában,
a függőségek bogos szövevényében,
az elgyávult létezés labirintusában,
a megtagadott tisztaságtól elhagyatva
váratlan és hirtelen értik és tudják,
hogyan aki elindult a mennyből,
most végre megérkezett
és Betlehemben várja,
várva várja őket, mint gyerek.

És mennek a pásztoemberek,
érezik, ahogy a múlt leperreg,
a rossz többé nem ver gyökeret.
Csoda történt: mind remél, szeret.

És mennek a pásztoemberek,
bolond múltján egy se kesereg,
már nem félnek, többé nem lehet.
Ne gondold, hogy te ezt nem mered!

Most mennek a pásztoemberek,
most mennek, most...

Elekes Gyula: KÖZÖSSÉG tüzzománc 28x41 cm

Arnóti András

Mándy

A Népszínház utca és a Teleki tér sarkán széles a járda.

Gyerekkoromban meglehetősen forgalmas volt. Komfortosnak is mondhatnám. Idejét nagy részben az utcán töltő ember sokféle igényét elégítette ki. Rakodók, kofák, őstermelők és viszonteladók, fuvarosok és fuvarra várók, dolgukra igyekvő vagy dolguk végeztével elvonuló prostituáltak, alkalmi munkába reménykedők, azt olykor finnyásan visszautasítók, zsebeikben aprópénzeket csörgető snóblizók, aszfalt fölé hajlongó snúrozók, alkalmi bírók térdén pénzben szkanderezők, erőművészek és balekok, akik mindig bele rohantak az előzőek ökleibe, mert önbecsülésük nagyobb volt, mint aktuális önismeretük, de volt olyan is, akit nem azért vertek meg, hanem egyszerűen azért, mert nem tudták, hogy az mit keres ott és/vagy a szóban forgó személy nem tudta ezt szabatosan és főleg szavahihetően elmondani. Esélye a helyzet megértésre csekély volt. Egyben viszont mindenki egyetértett: azért verik a másikat, hogy fájjon. És fáj is. Ám mindezek ellenére működött egyfajta sport-szerűség. Igaz, ehhez fel kellett ismerni és el kellett fogadni a hierarchiát, másfelől tiszteletben kellett tartani egy szabályt, amely elég egyértelmű volt: a földre kerülőt már nem bántjuk. A testgyakorlásnak e formája ott véget ért. És harag sincs. De volt elsősegély.

A Népszínház utca és Teleki tér sarkán bizonytalán láttam, láthattam, láthattam volna a járda mozgalmas szegletén álló Mándy Ivánt, de hát akkor még nem ismertem, irodalmi érdeklődésemet felülírta a commedia dell'arte lenyűgöző világa. Nagyanyám fegyverhordozójaként, cekkerekkel és kosarakkal terhelten napi piaci útjaink során, nem fedezhettem fel fehérek közt az európaiakat. Pedig akkor láthattam volna, hogy Mándy számára az volt a földi Paradicsom. A megfigyelés, a lét vegetatív burjánzásának nyomon követése nem szolgálat volt, hanem táplálék. A Teleki tér, Mátyás tér és Tisza Kálmán, később Köztársaság, ma II. János Pál pápáról elnevezett terek háromszögletési pontjai életmód és életforma modelljei voltak a 20. század bő első felének magyar, nagyvárosi valóságának.

Mint minden fiúnak, így Mándynak is volt egy, többnyire keservesen érlelődő, de mindenképpen egy önvizsgálattal folyamatosan párosuló apa-regénye. Mándy Gyula a szertelen bohém, az önmaga és családja számára bizonytalan egzisztencia, aki mellett fel lehetett hagyni többek között a tanulással is még az érettségi megszerzése előtt, ám valamennyi, az apaságra alkalmatlan tulajdonsága mellett, mint gyakorló, bár sikertelen író/újságíró egy valamivel, nagyvonalúan mondván apai örökséggel, a figyelés érzékenységgel és azt szépirodalmi formában megjelenítő tehetséggel meghatározta Mándy életét, aki – ha meglehetősen szerény körülmények között is, de – kiteljesedett boldogsággal oldódott fel írói világában. Keresztneve, az Iván is irodalmi ihletésű, az apa kedvenc szerzőjének, Turgenyevnek köszön-

hető. Mintha az Apák és fiúk regényes sorsa előre vetült volna a kávéházakban, kocsmákban, különböző szállodákban, focipályákon szerveződő csonka családban.

Aki nem végzett iskolákat, az sokféle utat jár be a munka világában. Így Mándy is változatos viszonyokat alakított ki a jövedelemszerzés különböző módozataival. Volt szerkesztő, alkalmi bedolgozó különböző művelődési intézményekben, sportújságíró, dramaturg, hivatásos mesélő gyerekeknek és felnőtteknek, azokon a helyeken, ahol érdekelték a hétköznapi embereket a hétköznapi történetek. Kórházakban, iskolákban, focipályák állóhelyein és egyéb közösségi színtereken. Jövedelemmel vagy csupán jóérzéssel. De – és ez munkásságának egyik elismeréseként - elnök úrnak is szólíthatták a Művészeti Akadémián, már a 90-es évek elején.

Hogyha nem a Teleki tér, akkor a távoli Belváros. Ott volt, ma úgy mondanánk, hogy a Petőfi Irodalmi Múzeum tőszomszédságában található egykori Darling presszó, a hely a barátokkal, pályatársakkal: Kálnoky Lászlóval, Határ Győzővel, Kormos Istvánnal és a többiekkel, akik hozzá hasonlóan, nem kívánt szereplői voltak a rendszernek az ötvenes évek első felében, azért hogy beszélgessenek arról, amit egyébként jó volna megírni. S ha nem a Darling, akkor a Képzőművészeti Főiskolával szemközt a Lukács cukrászda, az akkori Népköztársaság útján, amely szintén megszokott találkahely volt, nem kis mértékben nagyszerű süteményeinek köszönhetően. A legtöbb íróval ellentétben, Mándy tudott s írt is az íróasztal fiókjai számára, hogyha már nem jelenhettek meg nyomtatásban. És milyen szerencse ez az utókornak, hiszen azok később napvilágot láthattak.

A foci.

A Teleki tér környékén, mint megannyi helyén a Józsefvárosnak, a piac és a köré szerveződő társadalmi életnek volt egy másik meghatározó formája. A foci. Ez nem is sport volt. Életforma, ami valamikor utcai eseménynek számított. Egyik változata, a két járdaszegély és elrobogó autók közötti, úgynevezett egyérintő. Így neveztük. Söröskupak, kavics, rongylabda. Egyre megy. A kapufák az iskolatáskák. A grundon, lebontott, felrobbantott épületek üres telkein már labda is volt. Az már majdnem focipálya – gondolhattuk joggal, ahol már stabilabb kapufák álltak rendelkezésre. Gerendák, félmázsás kövek. Ilyesmi. De azért, igazi focipálya nem volt a Józsefvárosnak abban a szegletében. Legközelebb a Népligetben vagy a későbbi Orczy-kertben volt csak valódi, szabályosnak mondható pálya. Néha be lehetett lógni valamelyikbe. A Teleki tér környékén az utcai focinak volt kultúrája. Olykor kultusza. Ugyan nekünk még nem volt Minarikunk, ám a mámor, a szenvedély így is elragadott valamennyiünket. Függek voltunk. Hódoltunk neki. A foci, abban az időben multikulturális sűrítménnyé volt a világnak.

Ahogy a mozizásnak is hódoltunk. Igaz, a filmek, csak egyik okát adták a moziba járásnak. A többi egy érzés volt. Kimondhatatlan. Például egy lánnyal egymás mellett, kéz a kézben. Mondjuk. Sötétben, halkán, talán szavak nélkül, sokszor a filmet is érzékelve. Gyakran előfordult azonban, hogy a film okán mentünk moziba és akkor azt a filmet többször is megnéztük. volt, hogy folytatólagosan, egymás után. Csokonai, Nap, József Attila. Ezek voltak az elérhető mozik.

Mándy tizenkilenc éves, amikor megjelenik első publikációja és harminc, amikor önéletrajzi regényei, a Francia kulcs és még abban az évben a Huszonegyedik utca. Termékeny író volt, csaknem ötven kötete jelent meg.

1995-ben a vértanuk napján, október 6-án halt meg. Nem ment messzire. Sírja a Teleki térrel szemközt, lakásukkal átellenben, a Fiumei úti temetőben van.

Az 50-es évek végén a filmrendezők egy része is megtalálta Mándyt. Előbb, 1961-ben Várkonyi Zoltán készített filmet a Csutak és a szürke lóról, majd Dömölky János a Régi idők moziját 1973-ban, mint Mándy egyik kísérlete a gyermekkor nehezen felfogható apai életképeire, s ezzel szinte egy időben Sándor Pál, Mándynak A pálya szélén c. művéből a legendás, Régi idők focija című film. Merthogy „kell egy csapat”.

A Szalon decemberi számában, az 1918. december 23-án született Mándy Ivánra, egy novellájával emlékezünk.

2020. december

Mándy Iván (fotó: Fortepan / Hunyady József)

Mándy Iván

A Művelt

Zsámboky novellista belenézett a tükörbe. Kezét végighúzta az arcán. Meg kell borotválkoynom. Nem halaszthatom tovább.

Csakhogyl eltűnt az arca.

Egy kép jelent meg előtte. Egy kopott, kis utca képe. Egy fiú a sarkon zsebredugott kézzel. A szürke, szűk utca előtt úgy hatott barna szvetterében, mint folt valami zsákon. Szél jött. Éles, metsző szél. Vöröses felhők kergették egymást a tér fölött. A kopár fákon át be lehetett látni a nagykörbe. A nagykor reménytelenül üres. Egy alak mozgott csak a csúszda mellett. Olyanformán, mintha dróton rángatnák. De ettől még elhagyatottabb lett a tér.

Valaki megérintette a fiú vállát.

A kínai állt mellette. Hegyes, kis arc, ferdevágású szem. Valami koszladt sál emlék tekeredett a nyaka körül. Töröttorrú cipőjében spárga a pertli. Spárga tartotta össze az ócska kabátot is. Elvigyorodott. De valahogy befelé vigyorgott. A szem, az arc komoly maradt.

- Mi van, Tipec?

Tipec a járda szélét nézte. Az elhajított gyufaskatulyát, ócskaságokat.

- Várom az öreget.

- Az apádat?

- Igen.

A kínai apró öklével végigsimított az állán.

- Dehiszen lebukott. A Pie is mondta, meg a . . .

- Lebukott. Majd erre hozza a meseautó.

- Aha, erre hozzák. Persze, a taloncba.

- Dehogy. Szanattóriumba. - Rándított egyet a vállán. - Nem olyan nagy ügy.

Mindenki volt már a toloncban a térről.

A kínai arrébb rúgott egy kavicsot.

- A Grosz Feri soha!

- A Grosz Feri! Mit akarsz te a Grosz Feritől! Fehér köpenyben jár és orvosi táskával.

- Az! Az! Orvosi műszertáskával! És micsoda műszerei vannak . . .!

- Délelőtt intézi az ügyeit.

- Fényes délelőtt rámolja ki az ékszerboltot.

- Mindenhová van kulcsa.

- Pontosán tudja mikor tartanak ebédszünetet.

- Mindenkit átejt.

- Bilire ültet.

- A Grosz Feri! A Grosz Feri!

Hirtelen elhallgattak.

Csönd.

Majd a kínai valamivel mérsékeltebb lelkesedéssel. - Azért nagy ember az apád. Külföldön is ismerik. Nekem sokat beszélt Olaszországról. Végigülte az összes börtönöket. De ott ez nem olyan nagy dolog. Azt mondta.

- Hát persze!

- Párizsban is volt. Mutatta a fényképét egy francia újságban.

A kínai elhallgatott. Behúzta a nyakát. Mintha egészen a sáljába akarna bújni. Fázósan topogott.

- Rohadt hideg van. Este megyek a Boroshoz fürödni. Nála lesz meleg víz. Szapant kapok a Csungitól. Mikor hozzák erre?

- Nem tudom.

- Egyszer énekelt egy francia dalt... valami csavargóról. .. tolvajról...

- Sok dalt tudott. Félhangon dúdolta őket, borotválkozás, vagy séta közben. Mindennap borotválkozott.

- A nagy Briák is szerette.

Csönd. Az árnyékok egyre jobban elmélyültek. Valahol egy bicikli ciripelt. Ingerült autótülkölés. Magas, bundás nő kanyarodott be a sarkon. A kínai utána perdült.

- Kisasszony! Nem jön moziba?? - Felröhögött. - Neked való nő, Tipec! Neked találtak ki. Igaz, hogy feleséged van?

- Fenét.

- A Weisz Pötty mondta. De az mindenfélét összebeszél. Hallottad, mit csinált a ligetben?

- Kit érdekel!

A kínai a barátjára nézett. Bólintott.

- Na, persze. De úgyse láthatod az öreget.

- Nem is azért. Cigaretta dobok be neki.

- Cigaretta? - Halk, rövid füttyentés. - Az autóba?

- A Vaputának is bedobtam egy csomaggal a kisablakon.

- Mennyi cigaretta van?

Tipec egy barna csomagot húzott elő a zsebéből.

- Hús kék Darling. Azt szereti.

A kínai a zsebében turkált. Két behorpadt, hektikás cigaretta vett elő Tipec felé tolt.

- Hát ez csak Levente.

Tipec bedugta a csomagba. Megint a járdát bámulta. Mire felnézett, a kínai már eltűnt.

A kínai olyan észrevétlenül tud eltűnni! Mióta jár ki a térre? Ki emlékszik már arra? Egyszer csak itt volt. Mint a többiek. A Csungi, a két Briák, a Tarzan, a Vaputa ...

Éles fütty a tér felől. Ez a vörös Misi. Mindig kint van. Nem lehet olyan rossz idő, hogy ne legyen kint. Ha nagy a hideg, a padon ugrál és énekel. Ő meg a dilis Gabi.

Tipec átment a térre. Fölnézett az ablakok idegen kockáira. Jó lenne egy olyan lakás. Jó? Fene tudja.

De mikor jön már a kocsi? Megszámolta a Darlingokat. Húsz, igen. És a Levente a kínaitól. A kínai mindig az apja körül sündörgött. Leült mellé a padra és hallgatta. Nem szólt, nem kérdezett semmit, csak hallgatta.

A Népszínház utca felől bekanyarodott a fekete toloncautó.

Tipec felágaskodott. Vékony, hosszú ujjai között a csomag. Arcán megfeszült a bőr, szemöldöke fölrándult. Nem látott semmit. Csak a kisablak.

Ez a kisablak volt minden. Az ablak közeledett, egyre közeledett, aztán már. ..

Könnyed, határozott mozdulattal bedobta a cigarettát.

Az ablak megállt. Rendőr ugrott le a sofőr mellől.

Tipec megfordult. A tér felé iramodott. A vézna fák idegesen rohantak mellette. Olykor egy-egy arc villant föl.

Elgáncsolták. Végigcsúszott a földön.

Keménykalapos, bajuszos pofa meredt rá valahonnan a magasból. Aztán a rendőr.

De akkor már felállt. Sajgott a lába, a dereka. A piszkos, véres tenyerét bámulta.

A rendőr elkapta a karját.

- A mi kis barátunk!

Úgy vitték az autóhoz a karjánál fogva.

A hátsó ajtó kinyílt. Relökték.

Valaki megfogta a vállát, de nem az apja. Egy csontosarcú, szomorú tekintetű nő.

- Te dobtad be a cigarettát?

Tipec a szürkeruhás férfit nézte a sarokban. Apa! Ügy állt, olyan magányosan, mintha nem is tartozna ide. Lassan a fiú felé fordult.

- Köszönöm a cigarettát.

- Nem vették el?

- Nem.

Tipec valami büszkeségfélét érzett. Hát igen, az apjától nem vették el! Hiába, őt külföldön is ismerik.

Nehézkes, asztmás szuszogás a kocsi mélyéből.

- A Kávés is itt van - mondta az apja.

Egy hosszú perc. Tipec megegyszer az apjára nézett.

Megint elkapták a karját azzal az ismerős mozdulattal. Egy éles, türelmetlen hang.

- Na, gyerünk! Kifelé! És ne találkozzunk többet!

Zsámboky az arcát bámulta. Azt az elnyűtt, borostás arcot. Álmosan, elhülyülve dűnnyögte:

Sötét az utca, kihalt a város Ki lesz a vesztes, ki lesz a káros Ha rajta vesztlünk Nem lesz több estünk...

Elakadt.

Nem, ez nem egészen így van.

Reggel megtudjuk, ki volt a káros . . . Igen ... reggel megtudjuk ... Elnémult.

Váratlanul beleordított a tükörbe.

- Én voltam a Művelt! Engem Műveltnek hívtak a téren! Jön a Művelt! Itt a Művelt! Mi van veled, Művelt? Hallod?! Mi van veled .. .!

Mándy Iván (fotó: Fortepan / Hunyady József)

„Örökös viaskodás ez, nyugtalanság és tunyaság. A káosz szeretete és a rend igénye.”

A rendszerető ember, aki mégis káoszt alkot

Több, mint 30 éve hagyta el szülővárosát, a németországi Ulmot, hogy Dunaharasztn alkothasson. Jól érti a magyart, a beszéd azonban nem az erőssége. Nehéz a magyar nyelv, azt mondja. Nem is azért jött Magyarországra, hogy a szája járjon. Sokkal inkább a keze. Az viszont nagyon ügyes. Idén ünnepelte 60. születésnapját a városunkban alkotó Schwarz Volker. Volli – ahogy a barátai hívják – rendszerető ember, mégis a nonfiguratív, expresszív műveiben inkább a káosz uralkodik, ahogy a műteremben is, ahol pertut ittunk, majd beszélgettünk egy jót.

– *Isten éltesse! Milyen a kapcsolatod az öregedéssel?*

– Nekem az élet maga egy csodás dolog. Én nem érzem, hogy öreg vagyok. Csak az jelzi, hogy már elmúltak a húszas éveim, hogy kicsit nehezebben mozgok olykor. Volt olyan, hogy elmentem Tátrai Tibor koncertre a barátaimmal és sokan furcsán néztek ránk. Valószínűleg az járt a fejükben, hogy mégis mit csinál itt ez a nyugdíjas klub? (nevet) Nekem még mindig furcsa, hogy 60 lettem. Nem érzem magam annyinak.

– *Egyre jobb a magyarod. 4-5 évvel ezelőtti interjúdban ugyan a magyarul feltett kérdéseket értetted, mégis németül válaszoltál. Most mi viszont már magyarul beszélgettünk. Nagy küzdelmeid voltak a legnehezebb nyelvnek tartott magyarral?*

– Határozottan. Még mindig küzdök. Nehéz. Sajnos nem vagyok olyan ember, aki egyszerűen tanul nyelveket. A feleségem és én, az első pár évben csak németül beszélgettünk. Ugyan ő magyar volt (tavaly hunyt el, a szerk.) mégis nagyon jól beszélt németül. Én viszont nem beszéltem jól magyarul. Emlékszem, egyszer elmentem orvoshoz, aki megdicsért, milyen jól beszélem a magyart. Aztán elmondtam neki, hogy már 20 éve itt élek. Megállapodtunk nagy nevetések között, hogy akkor visszaszívja a kijelentését.

– *Hogyan kerültél Magyarországra, azon belül Dunaharasztra?*

– A régi, kommunista időkben jöttem Magyarországra. Meghívott egy barátom, majd a látogatás során megismertem a feleségem. Először kimentünk együtt Németországba, de aztán 1991 körül visszajöttünk. Bent laktunk a fővárosban egy kis lakásban. Amikor megfogalmazódott bennünk, hogy gyermeket szeretnénk, tudtuk mindketten, nem a városban szeretnénk őket felnevelni. Kertes házat kerestünk és Dunaharasztn találtuk meg az igazit. Egy barátommal közösen vettük meg a házat. Ezután kezdtem el jó kapcsolatot kialakítani Bandival is, a Művészeti Egyesületnek

köszönhetően. (Lehel Endre, becenevén Bandi, festőművész, Dunaharaszti alpolgármestere, aki szintén jelen volt a beszélgetéskor, a szerk.)

– *Ha már rögtön az elején megemlítetted Bandit, festőtársadat, vele naponta több órát, fél- esetenként egész napokat együtt töltötök a műteremben. Felosztottátok a termet, az egyik fele a Tiéd, a másik az övé. Az élet minden területén ilyen gördülékenyen együtt tudtok működni? Hogy nem mentek egymás agyára? Mi a titka a jó kapcsolatotoknak?*

– Egymás agyára megyünk néha. De ez nem baj. Kellenek az érzések a jó képek érdekében. Még ha olykor azok bosszantóak is. (nevet)

– *Egy rólad készült videóban, amely még az előző műtermetekben, a szintén Dunaharasztiin található „A pavilonban” készült, kiszúrtam a vágóképeken egy bakelit-lemez lejátszót. Az csak a dekoráció része volt, vagy fontos szerepet tölt be számodra az alkotás közben a zene?*

– Egyszóval igen. Hosszasabban kifejtve a legnehezebb dolog a festészetben a kezdés. Egy fehér vásznat megtölteni színnel. A zene megihlet, érzésekkel tölt el, sokszor viszi a kezemet. Mehet a háttérben akár egy szám százszor egymás után,

mert olyankor felveszem a zene ritmusát, ami által egyszer csak megjelennek a különböző formák a vásznon. A ritmusos zene hatására kicsit vadabbak lesznek a festményeim, a nyugisabb zenétől pedig lágyabbak. Kell a zene. Hogy az éppen rock, vagy hiphop, vagy jazz, az már mindegy. Klasszikus zenét ritkán hallgatok festés közben. Én intuitív festő vagyok. Nem egyszer fordult már elő, hogy megfestettem valamit, majd másnap megnéztem, átfestettem fehérre és újrakezdtem.

– *Ez a titka annak, hogy a legtöbb festményed több rétegből áll?*

– Igen. Sőt, régen szövegeket is elrejtettem a képekbe. A főiskola után rácsképeket festettem, és ott gyakran elhelyeztem szöveget is egy-egy rétegben, de előfordult, hogy szimbólumokat is belerajtottam a festménybe. Akkoriban sokszor írtam bele az „ist” szócskát, amely németül azt jelenti: van. Ezzel szerettem volna kifejezni, hogy a jelenben voltam, amikor éppen festettem. Nem létezett se múlt, se jövő, csak a most pillanata.

– *Ezt manapság divatosabb szóval flow állapotnak nevezik. Idilli állapot. A legtöbb ember talán a gyermekkorában volt utoljára teljesen flowban. Irigylésre méltó, hogy Te a munkád során sokszor el tudod érni ezt az állapotot.*

– Igen. Ha én alkotok, akkor csak ott vagyok. Ezt nem lehet másként csinálni. Ott, helyben változnak, alakulnak a formák.

– *Szereted a rendet, mégis a képeiden a káosz uralkodik. Egy helyen úgy fogalmaztál: „felvázolok egy rendetlenséget, amit aztán megpróbálok rendbe tenni. „, Hogy van ez?*

– Valóban. Ha azt látom például egy asztalon, hogy nem derékszögben fekszik egy könyv a másikon, vagyis el van csúszva egyik a másikhoz képest, akkor addig piszkálom, míg nem áll minden rendesen. Ez nem tudatos nálam. A festészetemben valahogy a belső vadság, ami kijön, ami megnyilvánul. Ez sem tudatos, ösztönösen jön. Ez a kettőség egy állandó harc magamban. Ez a harc az, ami megnyilvánul a legtöbb képemen.

– Ha már harc. Most szinte az egész világ küzd. Benne vagyunk egy pandémiás időszakban és ki tudja, mikor lábalkunk ki belőle. A koronavírus második hullámát lovagoljuk éppen. Ez a helyzet azon túl, hogy kevesebb a megrendelés, az alkotói folyamataidra milyen hatással vannak?

– Az elején nem volt ez olyan rossz. Vissza lehetett húzódni, lehetett festeni nyugodtan. De mivel mi, festőművészek, érzések alapján dolgozunk, így ha nincs inger, kevesebb az érzés is. Én sokszor utazásból hozok vissza a műterembe, onnan pedig a vászonra valamit. Évente többször járok haza, idén csak egyszer tudtam év elején hazautazni. Elkezdtem most egy új stílust, meglátjuk, mi sül ki belőle.

– A pandémiás időszak korlátozza az ember, pláne a művész szabadságát is. Márpedig Neked nagyon fontos a szabadság. Ezt az időszakot hogyan éled meg?

– Én az NSZK-ban nőtem fel, ott minden szabad volt. Azért nem álltam be anno katonának, mert ott komoly szabályok vannak, ott vége a szabadságnak. Én nem bírom a kötöttséget. Nem bírom azt a fajta életet, hogy ha megmondják, mikor kel felkelnem reggel, vagy, hogy hat emberrel aludjak egy szobában. Ez nekem nem

megy. De nem csak ilyen téren vágyom a szabadságra, hanem a szabad gondolkodáshoz is ragaszkodom.

– Lehel Endrével, alias, Bandival is volt egy közös kiállításotok tavaly ősszel a Laffert Kúriában. Kevés művész mondhatja el magáról, hogy olyan páros tárlata volt, ahol ráadásul a közönség is alakíthatta a festményeket. Hogy is volt ez pontosan?

– Párbeszéd volt a kiállítás neve. Hosszú oszlopszerű, négyoldalas dobozokra festettünk mindketten. Gyakorlatilag az ötlet onnan eredt, hogy itt a műteremben egymás mellé került két festményünk. És egyszerűen működött. Megálmodtunk egy olyan kiállítást, ahol a közönség hozzányúlhat a festményekhez és ide-oda pakolászhatja azokat. Mindenki kapott egy fehér kesztyűt és forgatták, pakolták jobbról balra, balról jobbra. Kinek hogy tetszett. A legjobban akkor lepödtünk meg, mikor valaki fejfelé lefelé tette le az elemeket. Hihetetlen volt, de még úgyis működött. Ez a kiállítás ment volna Csíkszeredába is tavasszal, de a pandémia miatt ezt egyelőre nem tudtuk megvalósítani.

– Hol lehet találkozni a műveiddel?

– Vannak gyűjtők, akiknél jó pár van, de a dunaharaszti polgármesteri hivatalba is került. A szigethalmi orvosi rendelőben is van. Előfordul, hogy nem is vagyok beteg, csak azért megyek el oda, hogy láthassam a festményemet. (mosolyra húzódik a szája).

Schwarz Volker 1960-ban született a németországi Ulmban. 1984-87 között a Tübingeni Egyetemen folytatott germanisztikai és politológiai tanulmányokat. 1989-ben költözött Magyarországra, ahol apósa és első mestere, Misch Adám keltette fel érdeklődését a festészet iránt.

Róla írták:

Fábián Zoltán (2015):

„Volker Schwarz a FESTŐ. Csupa nagybetűvel. Régóta ismerem, egyszerűen ilyent a természete. Nem tud és reményeim szerint- nem is akar nem festő lenni. Szertelen kolorista, aki elképesztő ösztönösséggel és magabiztos tudatossággal tüntet el minden vak fölületet az általa „kezelésbe vett” nyersanyagról.”

Pataki Gábor (2016):

„Volker Schwarz jóval fiatalabb kiállító társainál, de festői attitűdjét ugyanaz a jó értelemben vett gátlástalanság, normákon kívüliség jellemzi, mint Wagner vagy Szily művészetét.”

A vízről 1. 30x30 (2019)

Soha nem jön vissza 1. 40x80 (2019)

A kiút 140x150cm (2020)

Mikó F. László

Gepárdok és gazellák

(Juli Zeh-nek)

A gepárd a leggyorsabb szárazföldi emlős. Maximális sebessége egyes kutatások szerint rövid távon eléri a 110–120 km/óra sebességet, mások szerint viszont csak a 93 km/órát. A gepárd nagyon izmos, bár a teste karcsúnak és törékenynek tűnik. Mellkasa domború, míg a hasa mélyen behúzott.

A gazella az antilopformák alcsaládjába tartozó nem. A magyar nyelvben más, kisebb termetű és kecses antilopfajokat is gazellának neveznek. A gazella szó arab eredetű, eredetileg gazál. A szó egyébként az „udvarolni”, „szerelmesnek mutatkozni” jelentésű igével rokon, ami nem meglepő: az arab kultúrában a gazellák voltak a kecsesség és szépség megtestesítői, a nőket gazellákhoz hasonlítani rendkívüli bóknaak számított. A gazella sebessége rövid távon, futva 97 km/óra.

(Wikipedia)

A gazellának van tehát esélye a gepárral szemben. Rövid távon. Elvileg...

Két gepárd heverészett az éles kis köveken a vízparton. Nem mozdultak. Talán csak néha, egy kissé, amikor érezték, hogy a szájukban összefut a nyál. Szemük sarkából figyelték a távolban kecsesen elnyúló gazellákat. A gazellák sem mozdultak, a vizet nézték, de azért szemmel tartották a gepárdokat. Egyikük felállt, mintha nem vette volna észre a figyelő tekinteteket, közelebb ment hozzájuk. Pimaszul közel... A gepárdok nem mozdultak.

Vajon, miért is ülünk a parton, és nézzük a fiatal nőket? Ezt kérdezte Frank, és Fred csak kis idő múlva válaszolt: – Talán, mert próbáljuk az esztétikai igényeinket kielégíteni. Mert jólesik nézni a szép, fiatal nőket, mert közben egy kicsit úgy érezzük magunkat, mintha valami csoda folytán, lehetne esélyünk, csak mi nem élünk ezzel az eséllyel. Valami ilyesmi. – Hát lehet – mondta Frank. – De azért én adnék egy esélyt egy gazellának, csak egyszer legalább. Beszélgettek. A tenger közben hullámozott, a kabócák éktelen hangosan ciripeltek, a nap hét ágra süttött, az élet szép volt. Fel-fel jött a múlt, néha elkanyarodtak ismeretlen irányokba, komoly és komolytalan témák keveredtek az otthoni aktualitásokkal. Nyaraltak. Jadriján. Fárasztó persze a nyaralás, de túl lehet élni. Frank és Fred éppen ezen voltak. Egy gyönyörű kismama állt meg egy pillanatra a kávézó terasza előtt. Nyakába borulva egy kislány, úgy másfél éves körüli. – Nézd ezt a gazellát - mondta Frank, és Fred nézte. Nézte a fiatal nő hosszú lábait, nézte a formás testet, nézte a karjait, ahogy a kis gazellát tartja, nézte a kontyba feltűzött haját, a nagyon-nagyon szép arcot, nézte, és kicsit el is szégyellte magát. – A lányom lehetne – mondta Fred. – De nem az – mondta Frank, és követte tekintetével a nőt, amint a kis betonmólóhoz megy,

a végén beszáll az aprócska motoros hajóba, egy másik gazellával, és beszáll ki tudja melyikük kisportolt párja is, hogy aztán a motoros perceken belül eltűnjön a távoli szigetek mögött. A tenger még nyugodt volt. Hajó alig. A parton csak néhány ember. Helyiek. - A horvát nők a legszebbek, pedig a magyar nőkről mondják ezt. No persze, akik mondják, a külföldi férfiak és a magyar nők – gondolta Fred. Nem messze tőlük egy víziló úszott, hátton. Frank és Fred nézték egy darabig. Gyönyörű színe volt a víznek. Türkizből ment át égszínkébe és valami nagyon mély kékbe, amit Fred még nem is látott eddig. – Jegyezd meg ezt a színt – mondta Frank, és Fred igyekezett megjegyezni.

Másnap minden ugyanúgy történt. Reggeli kávé a parton, a Caffè H2O-ban, gazellák, víziló hátúzásban, tengerkék és türkiz és mély, nagyon mély kék. Aztán napozás, úzás a sós vízben, gazellák, gepárdok, bálnák, vízilovak és cápák. Minden nap ugyanaz. Aztán egy kora reggel, Fred kiment fotózni, a hajótetetőhöz. A parton ment végig, a világítótorony irányába. Egyedül. Frank úszni ment, a teljesen sima tengerben szeretett úszni reggelente. Fred akkor vette észre a gazellát, mikor már túl közel volt ahhoz, hogy elkerülje. Belenéztek egymás szemébe. Ez is elkerülhetetlen volt. A gazella rámosolygott Fredre, és Fred visszamosolygott. Fel-emelte a fényképezőgépet, és a gazella hátra dobta hosszú haját. Fred kattintott. A gazella bólintott, és felhúzta jobb lábát a hajótesten, amihez támaszkodott, bal keze hanyagul nyugodott a csípőjén. Fred kattintott. A gazella most oldalra billentette a fejét, és hátra simította fekete haját. A bőre barna volt, mint az étcsoki, a szeme fekete, a mozdulatai olyan esztétikusak, hogy Fred arra gondolt, soha életében nem látott még ilyen csodát. Közelebb lépett a lányhoz, kattogott a gép, mellkép, portré, aztán csak a szeme, a szája...

Jules megforgatta a kereplőt, a gyöngytyúkok rikácsolni kezdtek. – Ilyenek ezek – mondta Jules és hátradőlt a lófejes lócán. Rég nem látták egymást. Fred most, hogy idekeveredett Jules pitvarába, kicsit már meg is bánta a betolakodást. Hisz Jules nem hívta őt. Jules nem hívott senkit. Élt csak úgy itt, távol a valamikori barátoktól, de távol a gyerekeitől is, és távol M-től, akit sokáig szeretett. – Visszavonultam – mondhatta volna Jules, de nem mondta. Nem mondott semmit. Fred mesélt erről-arról, régi barátot is szóba hozott, de Jules semmi érdeklődést nem mutatott. Hogy őszinték legyünk, Fred iránt se. Nem kérdezett semmit. Fred kérdéseire tűnődve válaszolt, mintha egy távoli csillagról érkeztek volna a szavai. Julest nem érdekelte semmi. Látszólag. De hát, Fred nem indulhatott ki másból, mint a lát-szatból, hisz az volt kézzelfogható: Jules érzéketlensége és érdektelensége. Aztán mikor Fred búcsúzáskor mégis csak magához húzva megpuszilta Jules szakálltalan arcát, megérezett valamit. Nem tudta pontosan beazonosítani, de mintha a halál lehelete lett volna. El is szégyellte magát, mikor a kocsiba ülve még visszaintett. Jules jól nézett ki, semmi nem mutatta, hogy esetleg bármi baja lenne. Fred még is ott érezte a száján azt a furcsa ízt, amit korábban csak azokon érzett, akik aztán nemsokára örökre elbúcsúztak tőle. Fertőtlenítőt cseppentett a tenyerére, bedörzsölte vele a száját. Kicsit jobb lett, most a fertőtlenítő ízét érezte legalább. Az az

igazság, hogy hiányzott neki Jules. Már évek óta tervezte, hogy megkeresi. Aztán mindig közbejött egy: de. Az út szinte teljesen üres volt visszafelé, Fred falujába. Mert Fred is falun élt már egy ideje. Kicsi falu volt, ahol házat bérelt, a templom szomszédságában. Szeretett itt lakni. Jules is szeretett falun, ezt azért kiszedte belőle Fred. – Talán csak a halott barátságunk szele csapott meg – gondolta Fred. Kissé megnyugodott. Hát persze, Jules mindent betett egy fiókba, gondosan bezárta, és most a kozmetikusnővel él, meg a juhaival, egy fura kakassal, meg persze a gyöngyűkokkal. Ja, és volt ott egy kutya is. Fred lekanyarodott egy földútra, megállt, nézte a lenyugvó napot. Ha csak tehetne, nézte a naplementét. Egy csoda, ahogy a nap eltűnik a horizonton. – Eseményhorizont – jutott Fred eszébe - Lemeget lassan az én napom is.

(Az eseményhorizont az általános relativitáselméletben a téridő egy olyan határfelülete, amin túli események már nincsenek hatással a megfigyelőre. Az eseményhorizont mögött elinduló fénysugarak soha nem lépik át az eseményhorizontot. A megfigyelő oldaláról rajta áthaladók pedig nem tudnak visszatérni.) Fred újra Julesre gondolt. A régi időkre. A Kis-Balatonra, mikor madarakat fotóztak, Jules szakdolgozatához. A beszélgetésekre. A hullámhosszra, amire, ha nem is egy pillanat alatt, de előbb utóbb mégis csak csatlakoztak mindketten, és onnantól már könnyű volt. Értették egymás szavait, gondolatait, szemmozdulatát. Érteni vélték a világot. Jules után minden más lett. Nem voltak már fontosak az autók, melyeket néha hajnalig szerelt Jules, Fred külföldi útjai előtt. Nem voltak már fontosak a vonatozások, a szerelmi bánatok elsírása a baráti vállakon. Mert kétségtelen, hogy Jules mellett ott volt M, akivel Fred a másodperc töredéke alatt egy húron pendült, akivel egyforma volt a tenyerük, akinek a barátságát még most is őrzi Fred. Pedig. Pedig M ritkán bukkan fel, vagy Fred bukkan fel ritkán M életében az utóbbi években. Ki tudja, miért van ez így. Ha találkoznak, olyan, mintha tegnap találkoztak volna utoljára. Aztán egyre hosszabb az idő, ami egymás nélkül telik el. M hiányzik Frednek, cefetül hiányzik. Máshogyan, mint Jules. Máshogyan is gondol rá. – Hagyjuk is – gondolta Fred éppen most. - Talán a gazellákhoz kellene visszatérnem – gondolta hozzá...

A valamikori gazella a telefonját nyomkodta a fa alatt, mikor Fred odalépett hozzá. Magához ölelte. Azonnal megérezte rajta, hogy már valamit ivott. Aztán ebédelni mentek. Az étterem nem változott semmit. Japán. Vörös fények. Az egy évvel ezelőtt is kedves pincérlány. Az egyetlen magyar a csapatban. Az egyetlen régi személy, a személyzetből. Kedvesen nézett Fredre a maszk fölött. Talán túl kedvesen is. Fred hogyan is ne vette volna észre azt a kis oldalpillantást, mikor az asztalukhoz lépett. A Nő bort kért, és megkezdte a rendelést, a telefonon nyomkodva: szusik sora, grillezett lazac, rákok, gomba és egyéb finomságok. A Nő az ebéd alatt simán megivott egy kancsó bort. Vízrel persze, amivel alkalmanként Fred szertartásosan felöntötte a félig teli borospoharat. Beszélgettek. A Nő szeretne volna tudni, hogy Fred miért hagyta el fél éve egyik napról a másikra. Fred elmondta. A válasz nem elégítette ki a Nőt. Újra kérdezte. Fred újra elmondta, hogy

az elhagyást megelőző fél évben kétszer találkoztak, és hogy ezt nem lehet kapcsolatnak nevezni. A Nő mondott valamit, hogy Fred miért nem szólt, és ivott. Fred nem mondta el, hogy hát éppen ez az, az ivás, ami miatt ő sem eröltette már annak idején a találkozásokat. Megértette, hogy a Nő alkoholizmusa nem fog elmúlni. Ő pedig, Fred, nem akart egy alkoholista nőt. Ennyi. Ennyike. Közben dumáltak, viccelődtek, komolykodtak, aztán felmentek a Nőhöz egy kávéra. Fred hamar a lényegre tért volna, de a Nő már nem volt igazán magánál. Kis időt kért, amíg rendbe szedi magát... Ez nem annyira jól sikerült. Fred bánta már az egészséget. Otthagytta a Nőt, ágyba dugva... legalább. Hazafelé megint épp ment a nap lefelé. Fred megint bekanyarodott egy földútra. Nézte a napot. Aztán hányt. Magától. Hogy ő mekkora egy barom. Leült a földre, a hátát nekitámasztotta a kocsi oldalának. Csak nézett maga elé. Aztán sírt. Aztán miközben letörölte a könnyeit, érezte a kezén a Nő szagát. Odahaza beült a kádba. Megpróbálta lemosni magáról az ízeket, szagokat, emlékeket. – Szar napom volt - gondolta Fred, miközben fogat mosott. Nem nézett a tükörbe. Most nem tudta volna elviselni a saját tekintetét.

A gazella fejét a gepárd ölébe hajtva feküdt a fűvön. A gepárd a kikötőt figyelte, a vitorlásokat és a motorcsónakokat, közben egy fűszállal cirógatta a gazella nyakát. – Hogy pont itt találkozunk - gondolkodott hangosan Fred – Miért nem futottunk össze Pesten? A Fiala Lány nem nyitotta fel a szemét, úgy válaszolt: - Mert itt kellett találkoznunk. Az élet ezt akarta. Az élet nagy dolog, a legnagyobb – mondta, és magához húzta Fredet. A fényképezőgép ott hevert mellettük, a kártyán a Lány számtalan arcával, mosolyával, megállított mozdulatával. Fred szerette ezt a gépet. Sok gépe közül ez volt a kedvenc: egy Fuji. Fred szeretett fényképezni, bár sose tanult meg igazán jó képeket csinálni. A gép maga jobban érdekelte, a technika. Az a sok tudás, ami egy gépben alakot öltött. – Éhes vagyok – mondta a lány. – Reggelizzünk a városban – felelte Fred. – Előbb még ölelj meg egy kicsit – bújt szorosabban Fredhez a Lány. A város Sibenik volt, a kikötőben a kávézó nem volt túl tiszta, de nem volt más nyitva, csak a helyiek kis helyei. Tovább mentek egy szállodához. Rendeltek. Kézfertőtlenítés, kávézás, zsemlek és vaj, narancslé, füge. – Mióta nyaralsz itt? – kérdezte Fred. – Nem nyaralok, itt élek – mondta mosolyogva a Lány. – Ne már, miért pont itt, ebben az isten háta mögötti kis nyaralófaluban? – nézett Fred a Lány szemébe. – Pont azért. Mert kicsi. Mert alig vannak itt külföldiek. Mert barátságos – mondta a Lány és megsimította Fred arcát. – Egyedül élsz? – kérdezte Fred. – Neeem, dehogy. Van egy kutyám. És van egy barátnóm is, őt már biztosan láttad: a péklány, a pék-kocsiban. – Szép lány – mondta Fred – nagyon szép. A Lány Vajat kent a zsemlére, rátett egy félbevágott fügét, bekapta. Fred tejet öntött a kávéjához, belemártott egy darabka zsemlet. – Gyerekkoromban ez volt a kedvencem – mondta, és lehunyt szemmel szájához emelte a falatot. Sokáig üldögéltek a szálloda teraszán. Sokat beszéltek, és sokat hallgattak. – Miért nem lehetett belőlünk egy pár? Pedig többször is nekifutottunk, aztán még se jött össze. Miért? – kérdezte Fred. – Nem tudom. Komolyan nem. Mindig rosszkor, rossz időben voltunk egymáshoz képest rossz helyen. Nem vehettük észre, ami a másokban zajlik,

amikor éppen nem volt velünk. Érted? – kérdezte a Lány. – Nem, nem értem, de szép – mondta Fred. A Lány megint megsimogatta Fred arcát, újabb fügés falatkát készített és falt be, aztán fizettek, és végig sétáltak a parton. – Itt ettünk a nyáron a Gyerekekkel – mutatta a Bounty-t Fred. A tulajdonosnő (valamikori igazán remek gazella) épp a padokat és az asztalokat mosta. Fred felé intett a vizesronggyal, és Fred mosolyogva intett vissza. – Ismered? – kérdezte a lány. – Csak futólag, igazán csak épp, hogy – mondta Fred, és a nyárvégi délutánra gondolt, mikor egy hétvégére lejött a tengerhez. Bejött a városba, és ugyanitt sétált, csak akkor egyedül. A parton nem volt más étterem nyitva, csak ez a snack, a Bounty. Fred leült egy padra, szemben a tengerrel. Nézte a hajókat, vörösbort kért, és valamit enni. – Lignje su svježe – mondta a tulajdonosnő. – Sehr gut – mondta Fred. A tulajdonosnő odaült az asztalához. Nem volt más vendég. Beszélgettek. Németül. Később a tulajdonosnő bort hozott, nem azt a félédes fajtát, amit mindenütt kínálnak, hanem finom, száraz vörösbort. Egy csoda volt. – Ich schließe – mondta a tulajdonosnő. Fred megvárta. Sétáltak végig a parton, aztán a kikötő után fel az óvárosba, aztán fel a hófehér kőház harmadik emeletére, ahol a Bounty-s nő lakott. További borokat ittak, mindenféléről beszélgettek, aztán ahogy azt most az olvasó várja: igen, az ágyban kötöttek ki. Fred másnap reggel egyedül ébredt, a feje se fájt, és farkaséhes volt. A konyhaasztalon reggeli: friss zsemle, narancslé, narancslekvár, vaj, sonka, kávé egy kis termoszban, és egy levél: Geh weg, einfach und ruhig. Und danke Dir. És Fred megreggelizett, és jól érezte magát, és elment, igen, egészen nyugodtan ment el, mert tudta, hogy ez ennyi volt, egy szép este egy szép nővel, és köszönte az életnek, hogy így lehetett.

De most az ő régi kis gazellájával van itt, igen, most mentek el a Bounty előtt, és igen, nem mondta el a teljes igazat annak a nőnek, akit már oly régóta szeret. Egyoldalúan, mert lehet a szerelem egyoldalú, tudta ezt Fred jól, és pontosan. Visszaindultak a parkolóhoz. Fred útközben keveset beszélt, a Lány mindenféle történeteket szőtt maga és Fred köré, és fényképezett Fred gépével, jobbra és balra, előre és hátra és fel és le, nyomkodta a kioldógombot és nevetett, sokat nevetett közben. Fred örült a találkozásnak, és jó kedve volt nagyon, mert látta maga előtt Frank arcát, ahogy belibbennek az apartman teraszára, a Lány és ő, miközben Franknak leesik az álla. Nagyjából így is történt. A belibbenés meg volt, Frank nagyra nyíló szemei szintén. De a Lány is meglepődött. – Frank? – kérdezte. – Te vagy az tényleg? Fred, miért nem mondtad, hogy Frank is itt van? – és megölelte Franket, szorosan, hosszan. Fred csak mosolygott, huncutul, és kedvesen, ahogy csak ő tudott. Aztán lementek a partra. Fred és a Lány a köveken heverészett, Frank az árnyékban olvasott. Fred nézte a Lányt, az ő gazellája vállait, gyönyörű haját, nézte a kifogástalan gazella-testet, nézte a bikini vonalát, nézte a lehunyt szemeket a gyönyörű arcban, a kis formás orrot, és a helyes kis füleket, és persze, a finom vonalú száját. A Lány mosolygott. Fred körülnézett a napszemüvege mögül. Úgy öt-hat öregedő gepárd figyelte az ő kedves kis gazelláját, árgus, de ártalmatlan szemekkel. – Ez van – mondta Fred, és felhúzta a tengerjáró cipőjét, mert sok volt ezen a partszakaszon a tengeri sün. Felállt, begyalogolt a vízbe. Mikor már mellig ért a víz, úszni kezdett.

– Nem is tudtam, hogy Fred tud úszni – szólt oda a Lány Franknek. – Nem tud, ahol nem ér le a lába, ott nem tud. De hát tudod: „Sós vízben Titanic? Nem süllyed el...” - mondta nevetve Frank. Fred közben elúszott a bolyáig, úgy százötven métert, fordult, úszott vissza. Billegve jött ki a köveken a vízből. – Fank, a bolyáig meg vissza nem tettem le egyszer se a lábam – kiáltott oda Fred a barátjának. – Ezt hívják úszásnak – mondta mosolyogva Frank. Nevettek. Egy gazella jött feléjük a parton, egy, a tegnapiak közül. Magas, karcsú, naná, hogy nagyon barna. Fred és Frank követték a tekintetükkel. A gazella a kávézóhoz ment, leült egy napernyő alá, a pincérnő kisvártatva hozta a jegeskávéját. A pincérnő. Már a második reggel, mikor nyitás után rögtön kiültek a kávézó teraszára Frankkel, rendeltek, és alig pár perc múlva hozta a pincérnő a presszókávéját, és Franknek a hosszú kávéját. Aztán onnantól minden reggel, nem is kellett rendelni. A pincérnő vörös volt, akár a múzsa. Frednek egy kép címe jutott eszébe: A bor száraz, a Lehelek nem motoroznak, a Múzsa vörös. A gazella a teraszon most épp telefonált. A pincérnő egy pohár vizet tette le elé. A gazella hosszasan beszélt, közben erőteljesen gesztikulált. A pincérnő valami rövidített tett le az asztalára. A gazella felhajtotta, majd a vizet is megitta, aztán beszélt tovább. Fred szerette volna tudni miről beszél, de nem hallhatta abból a távolságból. – Ez egy német nő. A férje egy hete halt meg. Egy parti volt náluk, a férfi a teraszon beszélgetett, a korlátnak támaszkodva, aztán egyszer csak átesett a korláton, le a betonra. Eltörött a gerince. Azonnal vége lett. A férfi barátja, a nő szeretője, másnap ideutazott, de a nő elküldte. Szakított vele. Hát csak úgy nézzétek – mondta a Lány, hasra fordult, és Fred felé dobott egy kis hegyes követ. – Jó történet – mondta az árnyékban Frank. – Most találtam ki – mondta a Lány, és nevetett. – Fred is bevette – nevetett Frank is. Frednek eszébe jutott egy régi-régi délután, ahogy a kertben ült, a fa alatt, kávézott és írt:

Csak álmodom, mondom magamnak, ahogy kertembe épp belépsz. Behunyt szemekkel nézem, ahogyan átjössz a rossz gyepen, kiszáradt tarackok között, és elképzelem, hogy tényleg itt vagy. Most megállsz, lehajolsz egy fűszálhoz, és nézed, a harmatkönny épp legördülni készül a föld felé. Aztán ahogyan jössz tovább felém, kivirul a kertem: fű nem lehet zöldebb, ág nem hajolhat szebben fejed fölé. Megtanítalak valamire – mondod és megállsz. Madarak húzódnak egymáshoz közelebb a szárítókötélen, a hangyák most tétován megállnak, morzsaterhüket egy pillanatra leteszik. Te ég felé fordított tenyérrel csak állsz. Aztán kis idő múlva megértem, hiba volt eddig nélküled élnem. Csak álmodom, mondom magamnak, majd reggel elindulok, hogy megkeresselek.

Fekete vékony nő lép ki a nyaraló ajtaján, karján egy aranyászóke kislány. És magas, nagyon magas ez a nő. Olyan, a termete, mint egy gazelláé. És szép, nagyon szép. – Jónapot – mondja. – Jónapot – mondom. – Keres valakit? – kérdezi. – Igen, éppen keresek valakit – felelem. – És kit keres? – kérdezi. – Magát – felelem. Egyébként is nagy barna szemei még nagyobbra nyílnak. – Engem? – kérdezi. – Csak vicceltem – mondom, és nevetek. Ő nem nevet. Csak épp, hogy elmosolyodik. – A szomszédját keresem, Panni nénit, de úgy tűnik, már nem lakik itt. Elhanyagolt a kert, ő mindig rendben tartotta – és végig nézek a keskeny telken, le a Kis-Duná-

ig. – *Két éve meghalt. Épp, mikor Zsófiika született* – mondja, és leengedi a gyereket, maga mellé a földre. Zsófiika nem mozdul, szorosán fogja a valószínűtlenül hosszú, barna ujjakat. Zsófiika... gondolom. Panni néni lánya, Zsófi volt a nagy szerelmem, annak idején. És most itt, ezt a kislányt Zsófikának hívják. – *Ismerte Panni nénit?* – kérdezem. – *Ismertem* – mondja. – *Régóta lakik itt?* – kérdezem. – *Régóta* – feleli. – *Maga nem túl bőbeszédű* – mondom. Bólint. – *Maga meg túl sok mindent kérdez. Mi maga, újságíró?* – lép közelebb a kerítéshez. Zsófiika aprókat lépkedve jön mellette. Letámasztom a bringát. – *Nem egészen. Csak író, újság nélkül.* – mondom. – *Miért kereste volna Panni nénit?* – kérdezi. – *Magánügyben. Tulajdonképpen a lányát szeretném megtalálni. Panni néni volt az egyetlen szál, aki nyomra vezethetett volna.* – mondom. – *Aztán miért?* – kérdezi a gazella – *Miért keresi?* – *Nocsak, még is beszélgetünk?* – mosolygok rá. Visszamosolyog. Legalább negyven foga van. Hófehér gyöngyszemek. – *Régóta nem élek idehaza. Utoljára huszonöt éve voltam itt, Panni néninél. Főzött nekem halászlét. Kint a kertben ettük meg. Én búcsúzni jöttem. Zsófi, Panni néni lánya, nem jött ki Pestről. Akkor már két hónapja szakítottunk* – mondom. A kicsi gyerek a neve hallatára elmosolyodik. Elengedi a gazella-mama kezét, és kicsi lábaival lép felém kettőt. Aztán megáll. A gazella utána lép, megfogja a kezét. Mintha féltene tőlem. Pedig ott van köztünk a kerítés. – *Aha.* – mondja a fekete nő. – *Aha.* – mondom én is. – *És most keresi – mondja a nő.* – *Igen, most keresem* – mondom, és nézem a szemét. – *Hol volt eddig?* – kérdezi a gazella. – *Amerikában éltem* – mondom, de valami rossz érzés kerülget. Valami büntudatfélét érzek a kérdés után. – *Akkor csak menjen vissza Amerikába* – mondja a fekete magas, vékony nő. Felemeli Zsófikát, indul vissza a nyaraló felé. – *Bocsánat* – szólok utána. – *Azzal már elkésett* – mondja. – *Az nem lehet, hogy maga a lányom* – kiáltok utána ijedten. – *Menjen maga a fenébe* – mondja csendesen, és belép a házba. Állok csak ott, és nézek utána. Nem jön hang a torkomra, nem tudok utána kiáltani, nem tudom kimondani: nem lehettem benne biztos annak idején, mikor elmentem. Zsófi azt állította, csak bántani akart azzal, hogy a szakításkor azt mondta, terhes. A nagyapja lennék az aranyhajú Zsófikának? Az igazságot szerettem volna tudni. Azonnal.

– *Mire gondolsz?* – kérdezte a Lány, de Fred nem felelt. Odahajtott a fejét a lány hátára, találomra felemelt egy kis kövecskét, megkereste a Lány tenyerét és beletette a követ. – *Hiányozni fogsz* – mondta Fred. – *Talán te is* – mondta a Lány. – *Majd látjuk mi lesz* – tette hozzá.

Jules felébredt. Rosszul aludt már egy ideje. A kutya az ágy végénél, megmozdította a fejét, de aztán visszahajtotta a szőnyegre. A kozmetikusnő a jobb oldalán feküdt, csendben szuszogott. Jules kiment a WC-re. Egy ideje már, éjszakánként ki kellett mennie. Legtöbbször simán aludt tovább, de most, amikor visszafeküdt, és a kozmetikusnő vállára húzta a takarót, nem tudott visszaaludni. Feküdt a hátán, és a plafont nézte. Jules az életére gondolt, a szüleire, akiket viszonylag fiatalon elvitt a rák. Aztán az ő bajára gondolt. Tüdő. Ahogy a szüleinél. A sok cigi. Talán. - Volt ott még más is – gondolta Jules. És valóban, ott volt még a pia is, bár csak szerényen, de még is csak ott volt, és ott voltak a nők. De az még nem lett volna tragédia, hisz

általában remek kis nőcskék voltak. De ott volt közben a család, és a család közepén M. Jules szerette a családját, és szerette M-et. Nem azért csajozott, mert nem volt jó odahaza, vagy nem volt rendben valami. Odahaza minden a legnagyobb rendben volt. Jules legalábbis így gondolta. A gyerekek nőttek, M nevelgette őket, rokonok, barátok, ismerősök, jöttek-mentek. Még is, hiányzott neki valami. A kaland. Az hiányzott Julesnek, mert alapvetően kalandor volt. Még matróz korában kapott rá a kalandorságra, aztán úgy maradt. Házasság, munka, gyerekek. „Nyolc óra munka, nyolc óra pihenés, nyolc óra...” hát ez az. Próbálta felidézni, mikor lépett először félre, de nem sikerült. - Nem lehetett jelentős nő – gondolta Jules – ha nem is emlékszem rá. Aztán később is, mindig beleakadt valaki a hálójába. Jules jópofizott a csajokkal, sármos volt, ahogy ezt akkoriban mondták, dicsérte a nőket, a lányokat és asszonyokat, a baráti körben is. Ez tetszett mindenkinek. Na jó, egy-egy nő párjának nem annyira, de ők nem számítottak. Ami számított, az a vadászat. Felhajtani, becserkészni, elejteni a vadat. Legtöbbször, Jules már az első percben tudta, hogy mi lesz egy-egy flört vége. A nőnek sokszor még csak nem is tetszett különösebben Jules, aztán egyszeriben megváltozott a helyzet: akarta ezt az érdekes fazont. Aztán jött a nagy büdös lelkiismeretfurdalás. A hazudozás, az elkenés, végső esetben az ellentámadás: M biztosan azért gyanakszik, mert neki van valakije. Szokásos koreográfia. Igen, talán ez is hozzájárult a betegségéhez. Ki tudja. Minden esetre, egy szép napon, azon kapta magát, hogy ott van gyógyultan, és minden megy tovább, mint korábban. Csak egyetlen dolog változott: már nem figyelt arra, hogy ne bukjon le M előtt. Már mindegy volt neki. – Az orvos mondja meg minden évben, hogy vegyek-e cipőt – mondta egyszer Frednek. Ó, igen, a sok haver közt ott volt Fred. De már nincsenek haverok, és Fred is, évek óta tegnap toppant be először. Lehozta Jules lányát, hogy ne kelljen órákat vonatoznia. Jules is felmehetett volna érte Pestre. Eszébe is jutott, de aztán nem szólt a lányának. Fred megöregedett, mióta nem látta. És még többet beszélt. Mosolyogva, mint régen. Jules, ha megfeszült volna se tudott volna visszaemlékezni arra, amiket Fred mondott. Persze, nem is akart megfeszülni. Nem érdekelté Fred. Örült, mikor egy fél óra után elment. Este a kozmetikusnőnek nem is említette, hogy itt járt. Úgyse ismeri. Minek beszélni róla. Jules az órájára nézett: ½ 3. - Aludni kellene - gondolta. Holnap talán elmegy a kocsmába. Állítólag eladó. Talán megveszi. Kocsmárosság... Talán keres egy majmot, aki majd viszi a boltot. Vagy viszi a kozmetikusnő. Esetleg. Jules a fejére húzta a takarót. - Aludnom kellene – gondolta Jules. Reggel, a kozmetikusnő nem keltette fel Julest, csendben bújt ki az ágyból, mint egy gazella, úgy osont a fürdőszobába, aztán egy gyors kávé, és rohant dolgozni. - Hadd aludjon, szegény öreg Jules, biztosan rossz volt az éjszakája – gondolta, mikor az ajtóból visszanezített. Furcsa volt, hogy a kutya nem ment ki utána az udvarba. Máskor mindig a kapuig kísérte. De ez csak később jutott eszébe, sokkal később...

Frank nézte a vizet. Ezt szerette legjobban, az utóbbi időben. Meg persze, unokázni. De ez a víznézés, ez más volt. Fel sem húzta a vitorlát, a motorok közül is csak a kicsit, az elektromost kapcsolta be, csendes volt a Balaton, bár a szél épp jó

lett volna a vitorlázáshoz. De Frank nem ment sehova. Jó volt így, egyedül a vízen. Talán, már órák óta kint volt, talán kevesebb ideje. Nem nézte az órát. Azon kevés napok egyike volt, mikor az Asszony valami továbbképzésre ment, neki pedig – ritka volt az ilyen – semmi fontos dolga nem akadt, kijött tehát a vízre, egy kicsit, ebben a szép őszi napfényben. Franknek kellett néha a magány. Vágyott rá, hogy egyedül lehessen. Rendezhesse a gondolatait. Egy kicsit legalább. – Ideje lenne valami kreatív munkát keresnem – gondolta Frank. – Nyílászárókat gyártok, meg beépített bútorokat. Néha beesik egy-egy hajó javítás. Az jó. A hajók. Azokat szeretem – gondolkodott tovább. – A gyerekek felnőttek. Többé kevésbé rendben vannak. Bár, a pénz se minden. A Lányoscámnak nehéz, hiába van a sok lóvé. Nehéz mégis. Erős lány, nem is féltém, de most jön a második gyerek. Nagypának lenni jó – jöttek a gondolatok sorban. – A fiam más. Más a fontos neki, nem a pénz. Ez is egy út. Az Asszony is rendben van, dolgozik. Addig jó nekem – és Frank elnézett, messzire a víz fölé. – De hol is vagyok én? – kérdezte magától. – A szerepem tudom, remekül begyakoroltam az évek alatt. Valahogyan még is van itt hátul az agyban, valami hiány – gondolta. Fred jutott eszébe, a nyaralás, a megszámlálhatatlanul sok gazella a vízparton. Frank felhívta Fredet. – helyzetjelentést kérek! – hallotta Fred a telefonból. – Jelentem, a helyzet nyugodt és változatlan – mondta Fred. – És Velled? – kérdezte. – Nálam minden a lehető legnagyobb rendben – nevetett Frank a telefonban. – Az jó – felelte Fred. – Csajok? – tért a lényegre Frank. – Á, semmi. Nincsenek csajok. Munka van – komolyodott el Fred. – Az is jó – mondta Frank. – Nem fogod kitalálni, hol vagyok – tette hozzá. – Asszem a Balaton közepén – nevetett újra Fred. – Talált, süllyedt – mondta Frank. – Azért azt talán ne...- mondta Fred. Sokáig beszélgettek. Politika, hétköznapi gyűrődések, és Julest is szóba hozta Fred. Frank a szomszédjáról mesélt, akinek a tajvani felesége mellett, van valami nőcskéje. Frednek tetszett a szomszéd nője, a tajvani. Egyszer, mikor Frankéknál találkoztak, érezte azt a vonzást, amit csak ritkán érzett az életében, idegen nővel kapcsolatban. Megaztán, a tajvani nő, ahogy a mobilján a tajvani lánya képeit mutogatta, szorosán hozzányomta a vállát Fredhez. Fred érezte ezt, és a nő érezte, hogy Fred viszonzza az érintést. De a szomszéd jó fej. Nem „illik” elcsaklizni a nőjét. Megaztán, ahogy Frank mondta: azt a havi ezer eurót is le kell szurkolni, amit a kis tajvani nő hazaküld a családjának. – Felejtős – mondta Fred Franknak, rövidre zárva a lehetséges nő ügy kimenetelét. Aztán hallgattak kicsit, majd Frank elbúcsúzott, és nézte tovább a vizet. A hullámok csendben nyalogatták a hajó testét. A nap még elég magasan járt, bármit hozhatott volna a délután, de Frank nem vágyott a nyugalmon kívül semmi másra. Végig dőlt hajótesten a kabin fölött, lábait feltette a baumra, vagy ahogy mindenki mondja: a bumra. Frank nézte a felhőket, a felhők lebámultak Frankra. Aztán megcsörrent a telefonja. Frank nem vette fel. Meg se nézte, ki keresi. A telefon makacsul csörgött tovább. Frank a zsebébe nyúlt, a nélkül, hogy a telefonra nézett volna, messzire hajította a vízbe. Hallotta a csobbanást. Csend volt megint. Csak a hullámok, csak az enyhe szellő, ahogy végigsiklott a fedélzeten. Csak a nap és a víz. Csak, ami fontos, semmi több. „Csak ami nincs, annak van bokra, csak ami lesz, az a virág. Ami van, széthull darabokra...” gondolta Frank, és jól gondolta.

A két gepárd mozdulatlanul feküdt a vízparton. Szemük sarkából figyelték a gazellákat. Arra gondoltak, hogy talán mégis csak utánuk eredhetnének. De aztán lemondóan nézték, ahogy a gyönyörű barna testek lassan, kényelmesen felállnak, majd kecsesen elindulnak az erdő felé. A gepárdok nem mozdultak. Minek. És különben is, mi lenne, ha mégis csak utolérnének egy-egy gazellát. Mit csinálnának? Miért? Nem mozdultak. Nemsokkal később, kőhajításnyira egy öreg gazella emelkedett ki a vízből. A gepárdokat nézte. Arra gondolt, hátha még is elindulnak felé. Legalább, az egyik. Aztán lemondóan elsétált a gepárdok orra előtt. Közel. Pimaszul közel...

Mikó F. László: Gepárdok és gazellák

Elekes Gyula tűzzománcművész

1960-ban született Székelyudvarhelyen, jelenleg is szülővárosában él. 1979-ben a marosvásárhelyi Művészeti Líceum grafika szakán végzett. További tanulmányait német és spanyol magániskolákban-alkotóműhelyekben végezte. Volt rajztanár, szakképzetlen munkás, reklámgrafikus egy szerszámgépgyárban, tűzzománczást oktató tanár Ausztriában, Németországban, Spanyolországban, öt évig vezetett egy hivatásos színházat, hivatásos néptánc együttest. Tizennégy éve a Székelyudvarhelyi Művelődési Ház igazgatója.

A tűzzománccal 1980 óta ismerkedik, s ez a folyamat ma is tart. Első tanácsokat, segítséget és alapanyagokat a Főton élő bukovinai székely származású Lőrincz Vitus festőművésztől kapta.

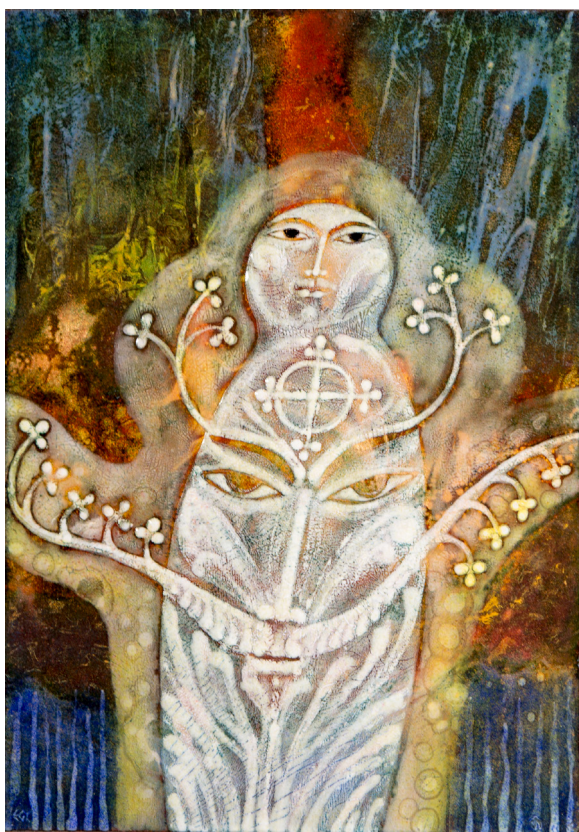
1990 óta rendszeres résztvevője a kecskeméti Nemzetközi Zománcművészeti Alkotótelepnek, illetve ösztöndíjasként az Alkotóműhelynek.

ANGYALOK tűzzománc 35x51 cm

Elekes Gyula

NAGYAPA MESÉI tűzzománc 40x28 cm

GONDOLATOK A TEREMTÉS RŐL tűzzománc 28x41 cm

GONDOLATOK A LÉTRŐL tűzzománc 41x28 cm

SZÁRNYAS LÓ tűzzománc 40x28 cm

Zománcművein szülőföldjének, a Székelyföld népművészetének (festett kazettás mennyezetek, székelykapuk) motívumvilágát és annak szimbolikus tartalmait dolgozza fel, értelmezi újra. Munkái magasfokú iparművészeti igényességet tükröznek, a különféle technikák (festett zománc, rekeszománc, sodronyzománc) alkalmazása gyakran társul a szabadon maradt vörösréz recipiens aranyozásával vagy polírozásával, ill. egyes alkotásokon applikációkkal (fémek, drágakövek). Tűzzománcozást oktat Székelyudvarhelyen, alkalomszerűen Soltvadkerten, Kiskőrösön, Keszthelyen, La Corunaban és Bécsben.

Díjai:

2002 Pro Urbe Tihany,

2004 Pro Urbe Székelyudvarhely,

2010 Prima díj Székelyudvarhely,

2011 Pro Cultura Hungarica díj, Budapest;

37. Nemzetközi Zománcművészeti Alkotótelep, Bács-Kiskun Megye Közgyűlésének nagydíja.

Sprotni

A téli szünet előtti utolsó munkanap vége megváltás volt Andrea számára. Friss doktoranduszként a hallgatók, a rengeteg értelmetlen papírmunka és a disszertációja elszívták minden energiáját. Erre rátett egy lapáttal az istenverte maszk, amit egész nap viselnie kellett, mert átállni a digitális oktatásra luxus. Ráadásul párjával, Marcival, aki maga is doktorandusz volt, minden apró marhaságon összevesztek. De úgy gondolta, ez a mai naptól megváltozik: a téli szünet beköszöntével kaptak egy lélegzetvételnyi szünetet, hogy a kapcsolatuk rendbetételére koncentrálhassanak. Elhatározta, hogy nem fog veszekedni, nem hagyja, hogy bármi is felbosszantassa és egyetlen becsmérő szó sem fogja elhagyni a száját.

Egy hideg, téli fuvallat végigsimította az arcát, mire megszaporoztta a lépteit. Meghúzta a nyakában a meleg, türkiz gyapjúsálat, megigazította a zöld, kiskutyás maszkját, majd kezét a fekete szövetkabátja zsebébe csúsztatta.

Léptei visszhangzottak a betondzsungelben: ezek a mellékutcák a forgalmas időpontokban is néptelennek tünnek, hát még a kijárási tilalom előtt tizenöt perccel. Maga elé képzelt egy bögre gőzölgő teát és az imádott, zöld plüsskanapéját. Elgondolkodott, hogy elővegye az okostelefonját, és írjon Marcinak, forraljon vizet, de a lefagyott kezeivel túl nagy árat fizetne érte. Úgyis két saroknyira volt már otthonról.

Csak ebben a nyomorult túsarkú cipőben ne fájtna így a bokája. Rohadt ingyenes parkolás, gondolta, mert azóta nem tudta hova letenni az autóját, ezért inkább el sem indult vele, ráadásul a tömegközlekedés is olyan használhatatlanná vált a megszaporozott dugók miatt, hogy gyalogolni is gyorsabb volt. De nem, nem szabadott felbosszantania magát: ma kedvesnek és kiegyensúlyozottnak kellett lennie. Nem szabad veszekedni, nem szabad veszekedni, mantrázta magában.

Megkönnyebbülten sóhajtott, amint a bérházukhoz ért. Kihúzta a zsebéből lefagyott ujjait, begépelte a jelszót a kódpanelbe, mire az ajtó felzúmmögött. A vállával benyomta a nehéz fémkaput, a kezét visszarejtette a zsebébe. Egy pillanatig elmélázott a rozoga lift előtt, hogy beszáll, de aztán megrázta a fejét, és elindult felfelé a lépcsőn. Azóta nem akarta használni azt a vacakot, amióta az egyetemen két tanára beszorult a liftbe, majd fél óra várakozás után ugyan megérkeztek a karbantartók, de végül nekik, hallgatóknak felváltva kellett kézi erővel felhúzni őket.

A lépcsőbe legalább nem tudok beszorulni - gondolta magában, ráadásul így ledolgozhatta a felesleges kalóriákat. Reggel óta büntudata volt a két tábla csoki, a három fánk és két zacskó chips miatt, amit idegességében megevett.

De most nem lehetett ideges.

A harmadik emeletre érve fújtatott: alig várta, hogy levegye a nyomorult maszkot. Ugyan tudta, hogy senkivel nem fog találkozni, kötelességtudatból nem akarta

levenni, amíg nem lépte át otthonának küszöbét: felelősségvállalás is van a világon címszóval. A hófehér műanyag ajtó előtt megállt egy pillanatra: nem fog veszekedni, nem dühítheti fel semmi. Csak bemegy, mosolyog, csinál egy teát, felmelegszik, és csupa-csupa kedves dolgot fog mondani.

Lenyomta a kilincset és belépett. A lakásban körbeölelte a meleg: ez már önmagában elég volt arra, hogy elmosolyodjon. Gyorsan lekapta magáról a hideg ruhákat: a kabátját az előszoba bal oldalán lévő fogasra akasztotta a sállal együtt, a maszkot a cipőtartó tetejére tette. A legnagyobb megkönnyebbülést mégis a cipő levétele jelentette.

– Végre – csúszott ki a száján, ahogy a sarokba dobta a gyűlölt lábbelit. – Megjöttem, szívem – kiáltotta el magát, miközben felrakta a táskáját a fogasra.

– Örülök! – hallatszott a nappaliból egy mély férfihang.

Andrea felvette a puha, meleg mamuszát, ami a cipősszekrény mellett várta, majd elindult a nappali irányába. Szája mosolyra húzódott: végre hazaért, jönnek az ünnepek, a nyugalom, az otthon melege, a pihenés. Megkönnyebbülten sóhajtott, és beletúrt hosszú, vörös, göndör hajába.

– Úgy örülök, hogy hazaértem! – mondta, amint belépett a nappaliba.

Marci a szoba jobboldali sarkában lévő asztalnál ült a klaviatúrája fölé görnyedve: biztos még mindig a dolgozatával foglalkozik, gondolta. A dupla monitor pont eltakarta a férfi arcát, így nem tudta leolvasni róla, milyen hangulatban van.

Balra fordult: szinte hívogatta a kedvenc plüssfotele. Tett felé egy vágyakozó lépést, a teát el is felejtette felrakni. Ekkor egy furcsa szag csapta meg az orrát. Beleszimatolt a levegőbe; keze ökölbe szorult, ajkát összeszorította, arca elvörösödött a dühtől. Annyiszor, de annyszor megbeszéltek már, annyszor kérte, könyörgött, sírt, üvöltött, mindent csinált, hogy Marci ne egye azt az istenverte, nyomorult sprotnit a nappaliban, és már megint cseszett rá.

– Ennyit ér a kérésem? – sziszegte a férfi felé fordulva, de Marci meg sem mozdult.

– Most komolyan? Figyelsz te rám? Mi az isten megtermett tőkéért eszed megint itt azt a szart? – kiabálta, mire a nagydarab férfi átnézett a monitorok fölé.

– Bocs, éhes voltam – pislogott értetlenül, majd karba tette a kezét.

– És a konyha minek van? Dísznek? Miért nem tudsz ott enni?

– Nyugodj már meg, ez csak egy hal – fogott meg egy sprotnit a farkánál fogva Marci, és meglengette Andrea előtt.

– Csak egy hal? – kiáltott fel Andrea, és a csípőjére tette a kezét. – Hatmilliószor kértem tőled, hogy ne itt edd, de te megint tojtál a fejemre!

– Ez csak egy hal! – emelte fel a hangját a férfi.

– De gyűlölöm a szagát! Tudod jól! Te érdektelen, tohonya barom!

Marci összeszorította a száját, majd csak megvonta a vállát és visszagörnyedt a gép elé.

– Gratulálok, már megint ezt csinálod! Elegendem van belőled! Semmi más nem érdekel téged, csak hogy neked legyen kényelmes és...

Andrea nem tudta befejezni a mondatot: egy apró, sikamlós hal csapódott az ar-

cának. Ezen annyira meglepődött, hogy másodpercekig nem tudott megszólalni. A masszív halszag befészkelte magát az orrába, a hallé irritálóan csorgott az arcáról. – Te mi az istent... – kezdte újból, mire Marci felállt, belemarkolt a konzervbe, és újabb halakat dobált Andreára. – Nesze neked halszag, szagold! – kiáltotta Marci, majd egy újabb sprotniért nyúlt.

Andrea kitért a következő dobás elől, és reflexszerűen megragadta a kanapén lévő párnát, és a férfi arcának dobta. Telitalálat! - gondolta büszkén, ahogy nézte a férfi elkerekedett, zöld szemét. Nem volt sok ideje az örömködni, a következő sprotni a fülét súrolta. Marci kilépett az asztal mögül, a kezébe vette a konzervet, és gyorstüzelésbe kezdett, mire Andrea a párnát az arca elé emelve elindult a férfi felé. – Majd adok én neked szagot! – kiáltotta, majd a párnát teljes erőből a férfilhoz vágta. – Meg sprotnit! – azzal lehajolt, hogy felkapja az egyik felé dobott halat, majd kihasználva Marci meglepettségét, a férfi mögé került, és belenyomta a dús, fekete hajába. – Nesze neked, te hülye!

– Te nem vagy normális – jelentette ki Marci, miközben Andrea felé fordult, és bár a sprotni elfogyott, a konzervdobozban maradt levet mind a nő fejére öntötte.

Andrea szeme elkerekedett a döbbenettől, és lefagyott. Kirázta a hideg, ahogy a hallé lecsorgott a haján, végigfolyt az arcán, majd le a nyakán és a beitta magát a ruhájába. Kikerülte a férfit, és fáradtan a fotelra rogyott. Hát, ezt sikerült jól elrontaniuk, gondolta magában csalódottan, és a tenyerébe temette a kezét. Nem így tervezte az estét, hogy megint összevesznek. Ráadásul a nappali is halléban úszott...

Marci egy ideig tanácstalanul toporgott, majd leült a nő mellé, és átkarolta. – Sajnálom. Hülye voltam – nyögte, és megpuszilta Andrea csatagos hajját. – Mondj valamit... kérlek.

Percekig némán ültek egymás mellett, és fogták egymás kezét. Andrea nem tudta, mit mondhatna: egyszerre szeretett volna sírni és nevetni. Nem így akarta... aztán mélyet sóhajtva a férfi felé fordult.

– Halszag van...

Schwarz Volker:
VÍZ ÉS FÖLD KÖZÖTT

A Laffert Kúriában megalakult Filozófiai Kávéház társasági tagjai körében, ez év tavaszán alakult egy írócsoport (az ősz folyamán követte még egy), akik elkezdtek közösen novellákat írni, előzetesen megbeszéltek szabályok szerint, amelynek lényege, hogy egy véletlenszerűen kialakult, de azt folyamatosan megtartó sorrendben, öt-tíz soronként írják a közös művet addig, amíg az – konszenzusos alapon – be nem fejeződik, megteremtve ezáltal, az egymás között „szocio-novella”-ként említett műfajt. A következőkben, az elsőként megalakult csoport egyik, korai munkáját közöljük le.

Arnóti András - Arnóti Péter - Oltyán Ilona - Róna J. László

Kincskeresők

Csak telt az idő, napra nap. Sokszor hanyatt fekvé órákig bámulta a megfakult mennyezetet. Nem is csoda, amiket hallott. Semmihez sem volt kedve, kedvenc vörösborra félig pimpósan árválkodott az asztalon felejtett üvegben. Lassan, élvezet nélkül evett bele mindenbe, hogy azután félretolja. Unottan csavargatta a rádió állomáskeresőjét, majd hagyta, hogy egy ismeretlen adó, ismeretlen nyelven, nyávogó dalokat erőltessen át a hangszórón.

A mozdulat ismerős volt. Tizenéves korában a Szabad Európa Rádió rövidhullámon sugárzó adói közt tekergetve az állomáskereső gombját, olykor - nehezen bár, de – felismerhető hangfoszlányok lüktettek. Elégedetten nyugtázta, ez Jimmy Hendrix, ez most a Beatles. Betagozódott a világ zenei életébe. Ezt érezte. A jelenvalóságot. Ismerősként szólt Cseke László hangja is. Délutáni randevú. Tegnap jó volt Zsuzsával. Más ez a mostani mennyezet.

Aztán egyszer csak elkezdtek kirajzolódni a tegnapi képei. Megjelent a mennyezetben Zsuzsa arca, amint a kávé lassan, megfontoltan kortyolja, és közben az ő arcát fürkészi. Vajon nagyon sokat változott? Mi lehet most vele? Nem tudtak úgy istenigazából beszélgetni, mert közben visszatért a pultról Béla, a férje. Hozta a Zsuzsa által kiválasztott karamellás minyont, magának egy egész tányér süteményt, különböző fajtából. Pfff, édes szájú.

Úristen, már megint kezdődik! Hát már soha nem tud megszabadulni ezektől a parttalan, fájdalmas képzelgésektől? Ifjúkora óta nem hagyják békén ezek a képek, vissza-visszatérnek, és hiába tudja, hogy a vörösbor csak ront a helyzeten, csak megint az üveg után nyúl, nem bírja megállni. Hiszen hol van már Zsuzsa? Amióta ott a szegedi villamoson, a Hősök kapujánál szakítottak, és a lány kétségbeesetten leugrott a lassító járgányról, nem látta. Nem látta, de nem szűnt meg számára a lány. Elképzelte élete minden pillanatát, a bolond, játékos fantázia még meg is eskette egy korábbi barátjával. Zsuzsa nem szűnt meg, na és persze azok az utálatos minyonok sem, amiket olyan édesen tudott majszolni.

Van egy idézet, amelynek szavai folyamatosan vissza-visszaidéződnek az emlékezetébe. Hogy ki írta, már nem dereng, de a lényeg ekként szól: Nagyszerű dolog, ha az ember valakire gondol, és a gondolataival vigyáz rá. A szívében őrzi Őt, ott védi, oltalmazza. És engedi élni. Néha fájdalmas dolog ez. Mert úgy kell engedni, élni, hogy valójában nem lehet a közelében. Csak távolról gondolhat rá, távolról képzelettel, vajon hogyan érzi magát, mi lehet vele, boldog-e napra nap, vagy éppen mégsem. Arra eszmélt, hogy csengetnek...

Mintha álomból riadna, zavartan botorkált az ajtó felé. Ebben a lelassult pillanatban Zsuzsát érezte az ajtón túl. Háttal állt, arcát nem láthatta. A bódult bizonytalanság megborzosgatta; lehet, hogy nem is ő csengetett. Vagy, ami ennél is kezelhetlenebb, ő az mégis, de hát mit mondjon, hogy nézzen rá? Mit csináljon? Félelmet érzett. Vágyakozással kísért félelmet. Talán nem is kellene kinyitni az ajtót, talán nem foszlik szét egy önhatalmúlag összerakott kép. Egy befejezetlen múlt.

Nagy levegőt vett, és kitérte az ajtót. A nő, aki eddig háttal állt, most megfordult. Ez Ő, semmi kétség! Ugyanaz az áthatolhatatlan tekintet, amin mindig elcsodálkozott. Mondják, hogy a szem a lélek tükre, de ez nem igaz, ő sosem tudott lelátni a lelke mélyére Zsuzsának. Talán ezért is tér vissza mindig a gondolataiba. Te... hogy kerülsz ide? – kérde zavartan a nő. Éppen ezt akartam kérdezni én is, válaszolt gyorsan. Tudod, a lakás miatt..., a hirdetés!

Persze véletlenek nincsenek. Nem lehetett véletlen az sem, hogy ennyi év után pont Zsuzsa jelentkezett erre a hirdetésre. Tulajdonképpen el is felejtette már, hogy feladta, meg is gondolta már magát azóta. Két héttel ezelőtt olyan súlyos pénzhányban szenvedett, hogy már teljesen kiürítette a mélyhűtőt, üresen tátongtak a műanyag tojástartók, a szörpös üveg alja beszáradt, és csak száraz kenyérvégek árválkodtak a spájk polcán. Már a végső stációnál járt: nekifogott avas mogyorót ropogtatni sokéves szilvalekvárokkal, amikor eszébe jutott, hogy kiadja az egyik szobát. Minek ez az óriási lakás neki, egyedül?

Ránézett a nőre. – Ja, igen, persze... – dadogta, miközben a véletlenek játéka járt a fejében. Egyedül költöznél? Már ha... – nem fejezte be. Még emlékezett a csillagjegyekre, Zsuzsa a Nyilas jegyében született, ő meg Kos. Az asztrológia szerint összeillő jegyek. Amikor magára maradt a szakítás után, rálegyintett az egészre. Még hogy összeillenek. Egy Nyilas, aki csak lő, és egy Kos, aki birtokolni vágyik. Mindent, mindig. Belenézett a szemekbe, amiért az életét adta volna. Egyszerre kezdtek volna beszélni, de gyorsan elhallgatott.

Mert amit mondhatna, az már nem érvényes, az már baromira nincs őbenne. Az, hogy valami olyat mondjon, tegyen, ami abban a pillanatban igaz, és amire itt és most vágyik. Nem. Most már gondolkodik, mérlegel, gyáván visszahúzódik balga, botor és szárnalmas érvei mögé és ez, ez elveti, felülírja a vágyakat, semmissé teszi a szerelmet. És mindent, amiért korábban egyáltalán létezett. Bambán és kiszolgáltatva feszengett a félig nyitott ajtó szűkösségében és abban reménykedett, hogy Zsuzsa fog mondani valamit, valami egyszerűt, amibe belekapaszkodhat.

Parancsolj, gyere beljebb! – mondta rövid csend után, és nagyra tárta az ajtót.

Még mindig zavarban volt, nem tudta, mit mondhatnak egymásnak így, hogy kettesben vannak. Akkor régen elváltak valamit, amit – ő legalábbis már úgy érzi – nem kellett volna kettévágni. Vajon Zsuzsa mit gondol most erről? Érezte, hogy nem fog tudni erről kérdezni. Igen..., azaz hogy nem teljesen, vagyis hogy... nem tudom. – válaszolt a nő, nem túl informatívan.

Ahogy most már közelebről is megnézhetette Zsuzsát a félhomályos előszobában, ahová a még nyitott ajtón keresztül beszüremkedett a lépcsőházi ablakból néhány eltévedt napsugár, hirtelen rátört az érzés, hogy mit is szerethetett ebben a nőben. A jótékony sötétség sem tudta elfedni az idő rombolását ezen az egykor üde és mosolygós arcon. Ahogy a kreol bőr ráncokba gyűrődött és az álla alatt feltorlódott, ahogy félszeg mosollyal próbált palástolni egy letört fogat: mindez a nagymamájára emlékeztette.

Na, igen, az idő. Az a könnyörtelen idő. Sokan gyorsan túl tudnak lépni azon, ami elmúlt. Bár én is ilyen lennék – futott át rajta. Járt már hasonlóképpen, amikor régen látott osztálytársával találkozott. Alig ismerte meg, a kor megtette a magáét. Zsuzsát azonnal megismerte, csak hát... Ilyen a vak randi is, majd kiderül a kinézet az első találkozáson. A hangja viszont semmit sem változott – vigasztalta magát. Íme, a meghasonulás! Előkerül, akit annyira óhajtott, és jön a csalódás. Mintha álomból ébredt volna. – Te egyedül élsz? – kérdezte váratlanul a nő.

Nem – mondta határozottan, mintegy védekezően, de túl hirtelen is, amelyet már meg is bánt. Illetve, hát ez attól függ, honnan nézzük - vonta vissza azonnal úgy, mintha ezúttal ezt nem is ő mondaná, hanem valaki ott belül, a bordái alól. Egy cinkos. Egy felbujtó. Egy szemét alak. Honnan szeretnéd nézni? – kérdezte Zsuzsa. Mondjuk a csend felől? A csend, amit jó szívvel megtűrünk magunk mellett, összevágatva abba csupán a kellemest? – folytatta nyílas jegyének minden érzékeny rezdülésével.

Hirtelen minden összezavarodott benne. Nem tudta már, miért kellett feladnia azt a hirdetést? Itt van ez a nő, akinek olyan hangja van, mint Zsuzsának. És a keze..., a keze is... sose látott még formásabb, szebb kezet. Mégis, annyira más, aki most itt áll előtte. Nem is a test változásai zavarták igazán, hanem az idő. Az az idő, amelyben más idősíkon mozgott a nő élete, mint az ő gondolataiban. Hogy lesz most ezután? – Leülhetek? – kérdezte Zsuzsa mosolyogva.

Aztán úgy eltelt a délután, hogy észre sem vették az idő múlását. Újra egymásra talált két rokonlélek, így érezték mindig is. Talán nem is a testi vonzódás volt az, ami igazán összefűzte őket akkor régen, hanem valami állandóbb, valami, amit nem tudtak soha megfogalmazni pedig próbálták sokszor, éjszakákon keresztül, átvirrasztott hajnalokon, nyúlós, nyári délutánokon és összebújós, fázós, téli esteiken. Mennyi emlék, amit közösen éltek át, és persze mennyi minden, amit évtizedekig nem tudtak a másikról. Ez a Béla-ügy is: hogy lehetett hozzámenni ehhez a szerencsétlen flótáshoz a kitérdelt kordbársony nadrágjaival és a nagyapjától örökölt, özönvíz előtti biciklijével?

Kinézett az ablakon. Egy férfi biciklit tolt maga előtt. Béla alacsonyabb volt.

Hagyjuk már... A nő felé fordult. – Mi van a férjeddél? – kérdezte. – Meghalt – jött a válasz – Tiltott helyen ment át a síneken és elütötte a vonat. Egy darabig hallgattak. Mintha az elhunyt lelkének szólt volna ez a csend. Megkérdezze, mi lesz velük? Kettőjükkel? Valami nagy, nagy óvatossággal nyúlt Zsuzsa felé, de félúton lemerevedett a mozdulat. Az egér lesz ilyen mozdulatlan, ha a kígyó szemet vet rá.

Zavarba ejtette Béla nagyokra vagy éppen kódorgó részegekre emlékeztető, ugyanakkor ostoba és közhelyes halála és hirtelen arra gondolt, itt kell abbahagyni az egészet, mert nemcsak a vonat robogott keresztül hosszú és szánalmas történetükön, hanem most már az idő is, visszavonhatatlan múltságával és meddőségével. Vágynak és imák valahol összeérnek – futott át gondolatain, mint egy mantra. Nincs dolgunk egymással, csakis egy végső és tisztességes elengedés. Mert, tudod?! - mondta immár hangosan, összefüggéstelenül kiemelve mindezt a hallgatásból -, nem érzem a bűnt bennünk. Egyik felünkről sem. És ez nagy kár, hiszen a bűn, lehetőség. Lehetőség, amely nem kísértett meg bennünket. Lehetőség arra, hogy valamiért vagy valamivel szemben küzdjünk. Belepusztuljunk, feltámadjunk és megtisztuljunk. Nem. Ez nem volt. Sajnálom.

A nő sokáig hallgatagon ült. Látszott, hogy nem erre a válaszra számított. Próbálta értelmezni, de nem tudta. És mivel nem tudta, rájött, hogy nem is kell. Csendesen felállt, és kezével búcsút intve óvatosan, lassan az ajtó felé indult. Nem tudta mit szeretett volna jobban, ha a férfi utána szól és marasztalja, mond valami biztatót, kedveset, vagy inkább azt, hogy legyen már minél hamarabb kívül ezen a lakáson, ezen a bűvkörön.

A parkban leült egy padra, és nem gondolt semmire. Végtelenül üresnek érezte magát. Sokáig ült a padon, hallgatta a madarakat. Aztán a természet végtelen nyugalmaiban, bölcsességében, egyszer csak megértette, mit mondott igazából a férfi. Elmosolyodott. Felállt, indult.

Arnóti András - Róma 1 Elengedve (komputer-kollázs)

Róna J. László
DECEMBER

Ma szinte nincs is alkonyat,
lerántja magához a napot a fagy,
alá a szendergő mélybe,
jégcsikorgás oson be helyére.
Úgy fest, tán reggel se volt,
csendesen csak pár veréb szólt
bele a délbe, csirip, itt a délután.
Pár kopár platán a hajnali dér után
levetette megsárgult ruháját,
fecsérelve az ősz megannyi báját.
Sápadt, télelő felhő terhet cipel,
csavart gomolykendőn át figyel,
zúzmara bátyjától cseni a havat.
Vé alakban húznak a vadludak,
ősz fényét őrzik szárnyaik alatt,
gágogva, billegve keresik a nyarat.
Az éj hosszú, hideg-sötét képe,
tóhoz nyomott orcájától vége
lesz annak, keménnyé halt tükre
suttog befagyva, szemlesütve.
Holnap is kevés lesz a reggel,
fehérrel beköszönő decemberrel.

*Áldott, békés karácsonyi ünnepeket kívánnak a
Dunaharaszti József Attila Művelődési Ház
munkatársai!*

2020. december